ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬೀಜ ನಿಗಮ ನಿಯಮಿತ

(ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಮಿನಿರತ್ನ ಕಂಪನಿ)

ಯುಎಎಸ್ ಕ್ಯಾಂಪಸ್, ಹೆಬ್ಬಾಳ, ಬೆಂಗಳೂರು–560024

ಬೆಳೆ: ಸೋಯಾ ಅವರೆ ಬೆಳೆಯ ಸುಧಾರಿತ ಬೇಸಾಯ ಕ್ರಮಗಳು.

1. ತಳಿಗಳು:

ತಳಿ	ಬಿತ್ತನೆ ಸಮಯ	ಅವಧಿ	ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು
ಡಿ. ಎಸ್. ಬಿ-21	ಮುಂಗಾರು	90-95 ದಿನಗಳು	ತುಕ್ಕು ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ, ಮಾಗಿದ ನಂತರ 8-10 ದಿನಗಳ ತನಕ ಕಾಯಿ ಸಿಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ.
ಡಿ. ಎಸ್. ಬಿ-34	ಮುಂಗಾರು	85-90 ದಿನಗಳು	ತುಕ್ಕು ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ.
ಕೆ.ಡಿ.ಎಸ್–992 (ಫುಲೆ ದೂರ್ವಾ)	ಮುಂಗಾರು	100-105 ದಿನಗಳು	ಎಣ್ಣೆ ಅಂಶ (18.25%), ತುಕ್ಕು ರೋಗ, ನೇರಳೆ ಬೀಜದ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾ ಗಂಟು ರೋಗಗಳಿಗೆ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದೆ.
ಕೆ.ಡಿ.ಎಸ್–753 (ಫುಲೆ ಕಿಮಾಯಾ)	ಮುಂಗಾರು	105-110 ದಿನಗಳು	ತುಕ್ಕು ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ.
ಕೆ.ಡಿ.ಎಸ್–726 (ಫುಲೆ ಸಂಗಮ)	ಮುಂಗಾರು	100-105 ದಿನಗಳು	ದಕ್ಷಿಣ ವಲಯದ ಕೃಷಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ, ತುಕ್ಕು ರೋಗಕ್ಕೆ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ ಹೊಂದಿರುವ, 18.42% ತೈಲ ಮತ್ತು 38.14% ಪ್ರೋಟೀನ್ ಅಂಶವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ, ನೇರಳೆ ಬೀಜದ ಕಲೆ ರೋಗಕ್ಕೆ ನಿರೋಧಕ ಹಾಗೂ ಕೀಟ ಸಂಕೀರ್ಣಗಳಿಗೆ ಸಹಿಷ್ಣುವಾದ ತಳಿ.
ಜೆ.ಎಸ್ -335	ಮುಂಗಾರು	88-107 ದಿನಗಳು	ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಸ್ಯ ಸಾಂದ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಾಗುವುದನ್ನುತಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ತಳಿಯು ಬೆಳೆ ಪಕ್ವವಾದ ನಂತರ ಸುಮಾರು 10 ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಕಾಳುಗಳು ಸಿಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ.
ಜೆಎಸ್ -9305	ಮುಂಗಾರು	80-85 ದಿನಗಳು	ಇದು ಅಲ್ಪಾವಧಿಯ (80-85 ದಿನಗಳು), ಹೆಚ್ಚಿನ ಇಳುವರಿ ನೀಡುವ ತಳಿಯಾಗಿದ್ದು, ನಾಲ್ಕು-ಬೀಜಗಳ ಕಾಯಿಗಳಿಗೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದೆ.

2. ಬೀಜೋಪಚಾರ: ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಪ್ರತಿ ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಬೀಜಕ್ಕೆ 2 ಗ್ರಾಂ ಥೈರಾಮ್ ಅಥವಾ ಕಾರ್ಬನ್ ಡೈಜಿಮ್ ನಿಂದ ಉಪಚರಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ರೈಜೋಬಿಯಂ ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರದಿಂದ ಉಪಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಇಳುವರಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

3. ಬಿತ್ತನೆ ವಿಧಾನ: ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹದ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಪೂರ್ತಿ ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಬಯೋಎಂಜೈಮ್ ಅನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಬೇಕು. ಸೋಯಾ ಅವರೇಯನ್ನು ಮುಂಗಾರು ಹಂಗಾಮಿನಲ್ಲಿ ಮಳೆಯಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನೀರಾವರಿಯಲ್ಲಿ 30 ಸೆಂ.ಮೀ. ಅಂತರದ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಜದಿಂದ ಬೀಜಕ್ಕೆ 8-10 ಸೆಂ.ಮೀ. ಇರುವಂತೆ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

4. ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳು (ಪ್ರತಿ ಎಕರೆಗೆ): ಸಾರಜನಕ: 16 ಕೆ.ಜಿ, ರಂಜಕ: 32 ಕೆ.ಜಿ, ಪೊಟ್ಯಾಸಿಯಮ್: 10 ಕೆ.ಜಿ. ಮತ್ತು ಸತುವಿನ ಸಲ್ಫೇಟ್: 5 ಕೆಜಿ.

5. ಕೀಟ ಮತ್ತು ರೋಗ ನಿರ್ವಹಣೆ:

- **ಕಾಯಿ ಕೊರೆಯುವ ನೊಣ:** ಬೆಳೆಯ 10-15 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮರಿಗಳು ಎಲೆಯೊಳಗಿನ ಸುರಂಗ ಕೊರೆದು ದೇಟಿನ ಮೂಲಕ ಕಾಂಡವನ್ನು ಸೇರಿ ಒಳಗಿನ ತಿರುಳನ್ನು ತಿನ್ನುವುದರಿಂದ ಗಿಡಗಳು ಒಣಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿ ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಬೀಜಕ್ಕೆ 10 ಮಿ.ಲೀ. ಥಯಾಮೆಥಾಕ್ಸಾಮ್ 30 ಎಫ್.ಎಸ್. ನಿಂದ ಬೀಜೋಪಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಬಾಧೆ ಕಂಡುಬಂದಾಗ 0.25 ಮಿ.ಲೀ. ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ಕೀಟನಾಶಕ ಥಯಾಮೆಥಾಕ್ಸಾಮ್ 12.6% + ಲ್ಯಾಂಬ್ಡಾ ಸೈಹ್ಯಾಲೋಥ್ರಿನ್ 9.5% ಸಿಂಪಡಿಸುವದರಿಂದ ಇದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬಹುದು.
- **ಸೋಪ್ಪೋಡಾಪ್ಟೆರ:** ಮರಿ ಕೀಟಗಳು ಎಲೆಯ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಹಸಿರು ಅಂಶವನ್ನು ಕೆರೆದು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಎಲೆಗಳು ಬಿಳಿ ಪರದೆಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. 0.2 ಮಿ.ಲೀ. ಕ್ಲೋರಾಂಟ್ರಾನಿಲಿಪ್ರೋಲ್ 18.5 ಎಸ್.ಸಿ. ಅಥವಾ 0.5 ಮಿ.ಲೀ. ಲ್ಯಾಂಬ್ಡಾ ಸೈಹ್ಯಾಲೋಥ್ರಿನ್ ಅಥವಾ 1.0 ಮಿ.ಲೀ. ಬಿ.ಟಿ. ಅಥವಾ 2.0 ಮಿ.ಲೀ. ಟ್ರೈಜೋಫಾಸ್ 40 ಇ.ಸಿ ಪ್ರತಿ ಲೀಟರ್ ನೀರಿಗೆ ಬೆರೆಸಿ ಸಿಂಪಡಿಸಿ ಇದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬಹುದು.
- **ಕಾಯಿ ಕೊರೆಯುವ ಹುಳು:** ಮರಿಹುಳುಗಳು ಕಾಯಿಯನ್ನು ಕೊರೆದು ಬೀಜಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿ ಲೀಟರ್ ನೀರಿಗೆ 0.2 ಮಿ.ಲೀ. ಕ್ಲೋರಾಂಟ್ರಾನಿಲಿಪ್ರೋಲ್ 18.5 ಎಸ್.ಸಿ. ಅಥವಾ 0.5 ಮಿ. ಲೀ. ಫೆನ್ವಲರೇಟ್ 20 ಇ.ಸಿ. ಅಥವಾ 2 ಮಿ. ಲೀ. ಕ್ವಿನಾಲ್ಫಾಸ್ 25 ಇ.ಸಿ. ಬೆರೆಸಿ ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು.
- **ಬೀಜ, ಸಸಿ ಮತ್ತು ಬುಡ ಕೊಳೆ:** ಮೊಳಕೆಯೊಡೆಯುವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬೀಜಗಳು ಕೊಳೆಯುತ್ತವೆ. ಸಸಿಗಳು ಹಳದಿ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಒಣಗಿ ಸಾಯುತ್ತವೆ. ಕಾಂಡದ ಮೇಲೆ ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದ ಶಿಲೀಂಧ್ರ ಕಾಣಬಹುದು. ಪ್ರತಿ ಕಿ.ಗ್ರಾಂ ಬೀಜಕ್ಕೆ 1 ಮಿ.ಲೀ. ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ಶಿಲೀಂಧ್ರನಾಶಕ (ಟ್ರೈಫ್ಲಾಕ್ಸಿಸ್ಟ್ರೋಬಿನ್ + ಪೆನ್‌ಪ್ಲೂಫೆನ್) ಅಥವಾ 3.0 ಗ್ರಾಂ ಥೈರಾಮ್ 75 ಡಬ್ಲ್ಯೂ.ಪಿ. ಅಥವಾ 2.0 ಗ್ರಾಂ ಕಾರ್ಬಾಕ್ಸಿನ್ 75 ಡಬ್ಲ್ಯೂ.ಪಿ. ನಿಂದ ಬೀಜೋಪಚಾರ ಮಾಡಿ ಇದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬಹುದು.
- **ದಂಡಾಣು ಎಲೆ ಚುಕ್ಕೆ ರೋಗ:** ಎಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹಳದಿ ಚುಕ್ಕೆಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ನಂತರ ಕಂದು ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗುತ್ತವೆ. 0.5 ಗ್ರಾಂ ಅಗ್ರಿಮೈಸಿನ್ ಅಥವಾ 0.5 ಗ್ರಾಂ ಸ್ಟ್ರೆಪ್ಟೋಸೈಕ್ಲಿನ್ ಜೊತೆಗೆ 2.0 ಗ್ರಾಂ ತಾಮ್ರದ ಆಕ್ಸಿಕ್ಲೋರೈಡ್ ಪ್ರತಿ ಲೀಟರ್ ನೀರಿಗೆ ಬೆರೆಸಿ ಸಿಂಪಡಿಸಿ.

6. ನೀರಿನ ನಿರ್ವಹಣೆ: ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ಹವಾಮಾನವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೂವಾಡುವಾಗ ಮತ್ತು ಕಾಯಿಕಟ್ಟುವ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಒದಗಿಸುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ.

7. ಇಳುವರಿ: 7.2-08 ಕ್ವಿಂಟಾಲ್/ಎಕರೆ (ಖುಷ್ಕಿ/ಮಳೆ ಆಶ್ರಿತ). 08-10 ಕ್ವಿಂಟಾಲ್/ಎಕರೆ (ನೀರಾವರಿ).

ಮೂಲ: ಕೃಷಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಧಾರವಾಡ, ರಾಯಚೂರು, ಎಂ.ಪಿ.ಕೆ.ವಿ ರಾಹುರಿ ಮತ್ತು ಜೆ.ನ್.ಕೆ.ವಿ.ವಿ, ಜಬಲ್ಪುರ್.

ಗಮನಿಸಿ: ಯಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಕಂಡುಬಂದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧಿಕೃತ ವಿವರಗಳ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದರೆ, ದಯವಿಟ್ಟು ಆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ತಳಿಯನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ ಆಯಾ ಸಂಸ್ಥೆ ಅಥವಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ಒದಗಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ.

ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ, ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ: • ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬೀಜ ನಿಗಮ ನಿಯಮಿತ, ಬೆಂಗಳೂರು.

• ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬೀಜ ನಿಗಮ, ರಾಯಚೂರು, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಧಾರವಾಡ, ಹಾವೇರಿ, ದಾವಣಗೆರೆ, ಮೈಸೂರು, ಹಾಸನ , ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ.

Crop : Soybean

1. **Varieties:**

Variety	Sowing Time	Duration	Characteristics
DSB-21	Kharif	90-95 Days	High yield with rust resistance; pods do not shatter for 8-10 days after maturity.
DSB-34	Kharif	85-90 Days	High yield with rust resistance.
KDS-992 (Phule Durva)	Kharif	100-105 Days	Oil Content (18.25%), resistant to rust, purple seed stain & bacterial pustule diseases.
KDS-753 (Phule Kimaya)	Kharif	105-110 Days	High yield with rust resistance.
KDS-726 (Phule Sangam)	Kharif	100-105 Days	Suitable for cultivation under southern zone, resistant to rust, oil content (18.42% & protein content 38.14%) resistant to purple seed stain & tolerant to pest complex.
JS-335	Kharif	88-107 Days	Ability to withstand lodging (bending) at normal plant density; pods do not shatter for about 10 days after maturity.
JS-9305	Kharif	80-85 Days	Short-duration, high-yielding variety; known for four-seeded pods.

2. **Seed Treatment:** Before sowing, treat every 1 kg of seeds with 2 grams of Thiram or Carbendazim. Subsequently, treating with Rhizobium bio-fertilizer helps increase the yield.
3. **Sowing Method:** After preparing the land, mix the full dose of fertilizers and bio-enzymes into the soil. In the Kharif season, soybean should be sown under both rain-fed and irrigated conditions with a spacing of 30 cm between rows and 8-10 cm between seeds.
4. **Fertilizers (Per Acre):** Nitrogen: 16 Kg, Phosphorus: 32 Kg, Potassium: 10 Kg & Zinc Sulfate: 5 Kg.
5. **Pest and Disease Management:**
   - **Stem Fly:** Appears within 10-15 days of the crop's growth. The larvae tunnel through the leaf petiole into the stem and eat the internal pulp, causing the plants to dry up. Treat 1 kg of seeds with 10 ml of Thiamethoxam 30 FS. If infestation is observed, spray 0.25 ml of mixed insecticide (Thiamethoxam 12.6% + Lambda-cyhalothrin 9.5%) per liter of water.
   - **Spodoptera:** Larvae scrape the green matter from the underside of the leaves in groups, making the leaves appear like white parchment/screens. Spray 0.2 ml Chlorantraniliprole 18.5 SC or 0.5 ml Lambda-cyhalothrin or 1.0 ml B.T. (Bacillus thuringiensis) or 2.0 ml Triazophos 40 EC per liter of water.
   - **Pod Borer:** Larvae bore into the pods and eat the seeds. Spray 0.2 ml Chlorantraniliprole 18.5 SC or 0.5 ml Fenvalerate 20 EC or 2 ml Quinalphos 25 EC per liter of water.
   - **Seed, Seedling, and Root Rot:** Seeds rot during germination. Seedlings turn yellow, wither, and die. White fungal growth may be visible on the stem. Treat 1 kg of seeds with 1 ml of mixed fungicide (Trifloxystrobin + Penflufen) or 3.0 g Thiram 75 WP or 2.0 g Carboxin 75 WP.
   - **Bacterial Leaf Spot:** Yellow spots appear on the leaves and later turn brown. Spray 0.5 g Agrimycin or Streptocycline along with 2.0 g Copper Oxychloride per liter of water.
6. **Water Management:**

   Depending on soil and weather conditions, it is essential to provide irrigation, especially during the flowering and pod-filling stages.
7. **Yield:** 7.2-08 Quintals/Acre (Rainfed). 08-10 Quintals/Acre (Irrigated)

Source: UAS, Dharwad, Raichur, MPKV Rahuri and JNKVV Jabalpur.
Note: If any variation is observed and more authentic details are required, please refer to the information provided by the respective institute or university that released the particular variety.

For more information, contact:

- Regional Manager, National Seeds Corporation Limited, Bengaluru
- Area Manager, National Seeds Corporation Limited, Raichur, Bellary, Dharwad, Haveri, Davanagere, Mysore, Hassan Chikkaballapura .

राष्ट्रीय बीज निगम लिमिटेड
(भारत सरकार का उपक्रम - मिनिरत्न कंपनी)
यूएएस कैंपस, हेब्बल, बेंगलुरु-560024

फ़सल: सोयाबीन

1. **किस्में:**

किस्म	बुवाई का समय	अवधि	विशेषताएँ
डी.एस.बी-21	खरीफ	90-95 दिन	गेरूआ (रस्ट) रोग रोधक और अधिक ऊपज। पकने के बाद 8-10 दिनों तक फलियां चटकती नहीं हैं।
डी.एस.बी-34	खरीफ	85-90 दिन	गेरूआ (रस्ट) रस्ट प्रतिरोधी और अधिक ऊपज देने वाली किस्म।
के.डी.एस-992 (फुले दुर्वा)	खरीफ	100-105 दिन	तेल की मात्रा (18.25%)।रस्ट, बैंगनी बीज धब्बा और बैक्टीरियल पुस्ट्यूल रोगों के प्रति प्रतिरोधी।
के.डी.एस-753 (फुले किमाया)	खरीफ	105-110 दिन	रस्ट प्रतिरोधी और उच्च ऊपज देने वाली किस्म।
के.डी.एस-726 (फुले संगम)	खरीफ	100-105 दिन	दक्षिण क्षेत्र के लिए उपयुक्त। रस्ट प्रतिरोधी, 18.42% तेल और 38.14% प्रोटीन। कीटों के प्रति सहनशील।
जे.एस-335	खरीफ	88-107 दिन	सामान्य घनत्व में पौधों के झुकने को रोकने की क्षमता। पकने के बाद 10 दिनों तक दाने नहीं झड़ते।
जे.एस-9305	खरीफ	80-85 दिन	कम अवधि वाली, उच्च ऊपज देने वाली किस्म। यह चार बीजों वाली फलियों के लिए जानी जाती है।

2. **बीज उपचार:** बुवाई से पहले प्रति किलोग्राम बीज को 2 ग्राम थाइरम या कार्बेंडाजिम से उपचारित करें। इसके बाद राइजोबियम जैव उर्वरक से उपचारित करने से ऊपज बढ़ती है।
3. **बुवाई की विधि:** खेत तैयार करने के बाद, पूरी खाद और बायो-एंजाइम को मिट्टी में मिला देना चाहिए। खरीफ के मौसम में वर्षा आधारित या सिंचित क्षेत्रों में सोयाबीन की बुवाई 30 सेमी की दूरी पर कतारों में और बीज से बीज की दूरी 8-10 सेमी रखते हुए करनी चाहिए।
4. **उर्वरक (प्रति एकड़):** नाइट्रोजन: 16 किलोग्राम।फास्फोरस: 32 किलोग्राम।पोटेशियम: 10 किलोग्राम और जिंक सल्फेट 5 किग्रा।
5. **कीट और रोग प्रबंधन**:
   तना मक्खी: यह फसल के 10-15 दिनों में दिखाई देती है। इल्लियाँ पत्तियों के डंठल से होते हुए तने में घुसकर अंदर का गूदा खा जाती हैं, जिससे पौधे सूख जाते हैं। प्रति कि.ग्रा. बीज को 10 मिली थायमेथोक्सम 30 FS से उपचारित करें। प्रकोप होने पर 0.25 मिली मिश्रित कीटनाशक (थायमेथोक्सम 12.6% + लैम्ब्डा साइहलोथ्रिन 9.5%) प्रति लीटर पानी में मिलाकर छिड़कें।
   स्पोडोप्टेरा: इल्लियाँ पत्तियों के निचले हिस्से में समूह में रहती हैं और हरे हिस्से को खुरच कर खाती हैं, जिससे पत्तियाँ सफेद जाली जैसी दिखने लगती हैं। 0.2 मिली क्लोरेंट्रानिलिप्रोल 18.5 SC या 0.5 मिली लैम्ब्डा साइहलोथ्रिन या 1.0 मिली बी.टी. (B.T.) प्रति लीटर पानी में मिलाकर छिड़कें नियंत्रण करें।
   फली छेदक: इल्लियाँ फलियों में छेद करके बीजों को खा जाती हैं। प्रति लीटर पानी में 0.2 मिली क्लोरेंट्रानिलिप्रोल 18.5 SC या 0.5 मिली फेनवलरेट 20 EC या 2 मिली क्विनालफॉस 25 EC मिलाकर छिड़कें नियंत्रण करें।
   बीज, अंकुर और जड़ सड़न: अंकुरण के समय बीज सड़ जाते हैं। पौधे पीले पड़कर सूख जाते हैं। तने पर सफेद कवक दिखाई दे सकती है। प्रति कि.ग्रा. बीज को 1 मिली मिश्रित कवकनाशी (ट्राइफ्लोक्सिस्ट्रोबिन + पेनफ्लुफेन) या 3.0 ग्राम थाइरम 75 WP से उपचारित करें।
   जीवाणुज पत्ता धब्बा रोग: पत्तियों पर पीले धब्बे दिखाई देते हैं जो बाद में भूरे हो जाते हैं। 0.5 ग्राम एग्रीमाइसिन या स्ट्रेप्टोसाइक्लिन के साथ 2.0 ग्राम कॉपर ऑक्सीक्लोराइड प्रति लीटर पानी में मिलाकर छिड़कें।
6. **जल प्रबंधन:** मिट्टी और मौसम के आधार पर, विशेष रूप से फूल आने और फलियाँ बनने के चरणों में सिंचाई करना अत्यंत आवश्यक है।
7. **ऊपज:** 7.2-08 क्विंटल/एकड़ (वर्षा आधारित).08-10 क्विंटल/एकड़ (सिंचित).

स्रोत: कृषि विश्वविद्यालय, धारवाड़, रायचूर, एमपीकेवि राहुरी और जेएनकेविवि जबलपुर।

ध्यान दें: यदि कोई विसंगति पाई जाती है और अधिक आधिकारिक विवरणों की आवश्यकता है, तो कृपया उस विशिष्ट किस्म (वैरायटी) को जारी करने वाले संबंधित संस्थान या विश्वविद्यालय द्वारा प्रदान की गई जानकारी देखें।

अधिक जानकारी के लिए संपर्क करें:

- क्षेत्रीय प्रबंधक, राष्ट्रीय बीज निगम लिमिटेड, बेंगलुरु।
- प्रक्षेत्र प्रबंधक, राष्ट्रीय बीज निगम लिमिटेड, रायचूर, बेल्लारी, धारवाड़, हावेरी, दावणगेरे, मैसूर, हसन चिकबल्लापुर।